

Handläggare

Carolina Liljenstolpe

registrator@msb.se

## Bilaga till SGU:s remissvar angående förslag till nya föreskrifter om anmälan av utländska direktinvesteringar i vissa samhällsviktiga verksamheter

Sveriges geologiska undersökning (SGU) har den 22 september 2023 tagit emot ovanstående ärende för yttrande. Med anledning av detta vill SGU framföra följande:

### Generellt

SGU har förstått det som att förslaget endast avser *samhällsviktiga verksamheter*. I förslaget ingår inte verksamheter inom kritiska råvaror och andra metaller och mineral eftersom dessa i stället ingår som *skyddsvärda verksamheter* i 3 kap. 3 § 3 p. i lag (2023:560) om granskning av utländska direktinvesteringar. SGU förutsätter därför att de skyddsvärda verksamheterna inom kritiska råvaror och andra metaller och mineral kommer omhändertas i den kommande förordningen, en förordning vi ännu inte har sett och därför inte fullt ut vet hur den kommer omhänderta de skyddsvärda verksamheterna.

SGU generella synpunkt utifrån ovanstående är att flera kritiska råvaror och andra metaller och mineral inte bara är skyddsvärda utan även samhällsviktiga eftersom de inte är utan betydelse för Sveriges säkerhet eller för allmän ordning eller allmän säkerhet i Sverige. Föreliggande förslag på föreskrifter avseende samhällsviktiga verksamheter bör därför inte användas som ett fristående rättsligt dokument utan ses i sitt sammanhang och sin plats i laghierarkin.

### 2 kap. Samhällsviktiga verksamheter inom utvinning av mineral

SGU anser:

- att rubriken ska ändras till ” Samhällsviktiga verksamheter inom utvinning, brytning och bearbetning av olja, gas, kol, mineral, berg, naturgrus och annat”.

### Motivering

Terminologin bör vara samma som i 4 kap. miljöprövningsförordningen (2013:251). Det blir då lättare att undvika missförstånd över vilka typer av verksamheter som berörs. Av samma anledning bör även ”råpetroleum” i löptexten ersättas av ”råolja”. Det ska även noteras att i dagsläget är det svårt att få nya tillstånd med beaktande av 9 kap. § 6 j och § 6 k i miljöbalken.

### 3 kap. Samhällsviktiga verksamheter inom tillverkning

SGU anser:

- att verksamheter inom stål- och metallframställning ska inkluderas i 3 kap. Samhällsviktiga verksamheter inom tillverkning.

#### Motivering

Verksamheter inom stål- och metallframställning täcks inte upp inom skyddsvärd verksamhet enligt 3 kap. 3 § 3 p. i förslag till lag om granskning av utländska direktinvesteringar (prospektering, utvinning, anrikning eller försäljning av kritiska råvaror eller metaller eller mineral som annars är strategiskt viktiga för Sveriges försörjning). Framställning av stål och bearbetade metaller är centrala för bland annat samhällsbyggnad, infrastruktur och tillverkning av medicinsk utrustning. Denna typ av tillverkningsindustri har också en viktig funktion i energi- och klimatomställningen. Prognoser från Energimyndigheten visar att det kommer finnas ett stort behov, under lång tid framöver, av ökad elproduktion<sup>1</sup>. SGU:s beräkningar visar att utbyggnation av samtliga fossilfria energislager kommer kräva stora mängder av förädlade metaller, bland annat i form av koppartråd och stål i olika former.<sup>2</sup>

#### Förslag till ny text:

Tillverkning som omfattar smältning och/eller raffinering av järn och icke-järnmetaller från malm, tackjärn eller skrot med hjälp av metoder inom elektrometallurgi och annan processmetallurgi.

1. Framställning av järn och stål samt ferrolegeringar,
2. Tillverkning av rör, ledningar, ihåliga profiler och tillbehör av stål,
3. Annan primärbearbetning av stål,
4. Framställning av andra metaller än järn, eller
5. Gjutning av metall.

Samhällsviktiga verksamheter omfattar även tillverkning av metallegeringar och superlegeringar genom att tillföra andra grundämnen till rena metaller. Produkten av smältning och raffinering, vanligen i form av göt, används för valsning, dragning och strängpressning för att framställa plattor, plåt, band, stång, tråd, rör och ihåliga profiler, samt i smält form för att framställa gjutgods och andra basmetallvaror.

<sup>1</sup> Energimyndigheten, 2021: Framtidens elektrifierade samhälle. Analys för en hållbar elektrifiering. Energimyndigheten. 177 s.

<sup>2</sup> SGU (2023). Sveriges behov av metaller och material för energiomställning 2025–2050. SGU-rapport 2023:10.

## 6 kap. Samhällsviktiga verksamheter inom bygg, installation och underhåll

SGU anser:

- att det bör förtydligas vad som ingår i ”dammar och slussar” i 2 § Anläggning, drift, underhåll av vattenleder, dammar och slussar, hamn- och flodarbeten, samt muddring av vattenleder eftersom gruvdammar inte har slussar.

### Motivering

Inom utvinningen av metaller och mineral bildas stora mängder restprodukter via anrikningsprocessen. Restprodukterna, anrikningssand blandat med vatten, deponeras ofta ovan jord i så kallade sandmagasin (”gruvdammar”). Överskottet av vatten i sandmagasinen pumpas tillbaka till anrikningsverket i ett slutet vattenhanteringssystem och vid vissa tillfällen skickas överskottet även ut i vattendrag. Sanden in får inte spridas okontrollerat. Sanden innehåller mineral med små metallmängder och inte sällan rester av kemikalier från anrikningsprocessen. Därmed bör även verksamheter med specialistkompetens, maskiner och verktyg för att underhålla gruvdammar, exempelvis genom vattenhanteringssystem betraktas som samhällsviktiga verksamheter.

### Synpunkter på konsekvensutredningen

*Beskrivning av vilken tidsåtgång regleringen kan föra med sig för företagen och vad regleringen innebär för företagens administrativa kostnader.*

SGU föreslår:

- att konsekvensutredningen kompletteras med en redovisning av ungefärligt innehåll och omfattning av efterfrågad information.

### Motivering:

I konsekvensutredningen redovisas att ”en investerare kan behöva sätta sig in i vad regelverket innebär och avsätta vissa resurser för att ta fram den information som behöver lämnas inom ramen för granskningsförfarandet”. De administrativa kostnaderna för investeraren och berörda företag bedöms vidare att variera från fall till fall. SGU instämmer i bedömningen av att kostnaderna sannolikt kommer variera, men anser att det hade varit behjälpligt om MSB hade redovisat ungefärligt innehåll och omfattning av efterfrågad information. Detta hade underlättat förståelsen för vilken administration som kommer krävas.

*Beskrivning av i vilken utsträckning regleringen kan komma att påverka konkurrensförhållandena för företagen*

SGU föreslår:

- att konsekvensutredningen kompletteras med en problematisering kring potentiell (eller utesluter) påverkan på konkurrensförhållanden.

### Motivering:

I konsekvensutredningen redovisas att det sannolikt kommer vara ovanligt att investeringar förbjuds eller villkoras. Vidare lyfts att systemet är utformat för att konsekvent sträva efter att upprätthålla en avvägning mellan intressena investeringsklimat respektive allmän ordning och skydd av Sverige.

SGU instämmer i att det är rimligt att väga investeringsklimat mot allmän ordning och skydd av Sverige. SGU anser dock att konsekvensutredningen kunde ha problematiserat kring potentiell påverkan på konkurrensförhållanden. Utvinningsverksamhet i Sverige konkurrerar idag på en global marknad och utländskt kapital är av mycket stor betydelse. Krav som åläggs företag, som leder till exempelvis ökad administration, i ett land kan potentiellt leda till snedvriden konkurrens mellan företag på marknaden. Utvinning av metall och mineral är tillståndspliktiga verksamheter och tillståndprocessen är idag oerhört administrativt betungande för företag. Mot bakgrund av att MSB inte har preciserat uppgiftslämnarbördan är det svårt att bedöma om regleringens eventuella merkostnader är relevanta i sammanhanget. I förlängningen är det följaktligen inte heller möjligt att utesluta att regleringen kan medföra negativ påverkan på etablering av prospekterings- eller utvinningsindustrin i Sverige.

Beslut i detta ärende har fattats av stf generaldirektören Göran Risberg.

I den slutliga handläggningen av ärendet har även juristen Caterina Carreman, tillförordnande avdelningschefen Ildikó Antal Lundin, utredaren Peter Åkerhammar, tillförordnande enhetschefen Therese Bejgarn deltagit. Samhällsekonomen Carolina Liljenstolpe har varit föredragande.



Göran Risberg



Carolina Liljenstolpe